

УДК [378.016:[373.5.011.3–051:004]]:37.091.2

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-2-46-20-28

МЕТОД КЕЙСІВ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Павлова Наталія Степанівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій
та методики викладання інформатики

Рівненський державний гуманітарний університет

e-mail: nataliia.pavlova@rshu.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-7817-6781

У статті проаналізовано зміст поняття «метод кейсів», обґрунтовано використання кейсів у фаховій підготовці майбутніх учителів інформатики. Наводячи приклади класифікацій кейсів, уточнено, що вибір типу кейсу визначається особливостями конкретної навчальної дисципліни, цілями фахової підготовки, готовністю студентів. Незважаючи на те, що метод кейсів вдало використовується в різноманітних формах освітнього процесу та на різних етапах навчання, застосування кейсів у процесі вивчення методики навчання інформатики повинно бути організаційно і педагогічно обґрунтованим та виваженим. Виокремлено переваги методу кейсів в освіті та причини недостатньо активного використання кейсів, у тому числі і під час вивчення дисципліни «Методика навчання інформатики». Роботу викладача і студентів із кейсом представлено послідовністю підготовчого, виконавчого і підсумкового етапів їхньої діяльності. Представлено приклад кейсу з методики навчання інформатики та описано основні аспекти його розв'язування. Відображено результати опитування студентів щодо визначення методів навчання, які є доцільними під час вивчення дисципліни «Методика навчання інформатики».

Ключові слова: метод кейсів, кейс, майбутній учитель інформатики, фахова підготовка.

Постановка проблеми. Підготовка майбутніх учителів інформатики до професійної діяльності повинна бути практико-орієнтованою, наповненою інноваційними педагогічними технологіями. Актуальними є не лише корегування змісту дисциплін, але й зміни в системі методів навчання, які дозволять перейти від інформаційних до пошукових знань, розвиваючи у студентів активність, самостійність, творчість, комунікативність. Не менш важливо формувати у здобувачів вищої педагогічної освіти вміння працювати з педагогічними технологіями з урахуванням специфічних особливостей предмета, який вони будуть викладати у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), здобувши кваліфікацію вчителя інформатики.

З огляду на зазначене варто здійснювати фахову підготовку майбутніх учителів інформатики з використанням сучасних технологій навчання, зокрема методу кейсів. Результатом застосування методу є не тільки набуття професійної обізнаності та оволодіння відповідним досвідом, але й розвиток у студентів здатності приймати самостійні рішення, співпрацювати з іншими, займати активну позицію щодо свого професійного становлення. Спільне опрацювання кейсів сприяє формуванню в студентів компетентностей, володіння якими дозволить їм цілісно і гнучко розв'язувати педагогічні проблеми під час майбутньої роботи в ЗЗСО.

Метою статті є розкриття сутності методу кейсів, аналіз навчального потенціалу методу під час вивчення методики навчання інформатики, обґрунтування фахової підготовки майбутніх учителів інформатики з використанням методичних кейсів.

Для досягнення сформульованої вище мети використано такі **методи дослідження**: теоретичні: аналіз, виділення головного й узагальнення психолого-педагогічних та науково-методичних джерел (для вивчення й обґрунтування вихідних положень); емпіричні: педагогічне спостереження, опитування (для виявлення ставлення студентів до використання кейс технологій та інших освітніх технологій у фаховій підготовці); статистичні (для оброблення результатів).

Виклад основного матеріалу. Задля визначення найбільш доцільних напрямів упровадження методу кейсів у процес фахової підготовки майбутніх учителів інформатики

проаналізуємо науково-методичні праці, в яких розкрито його сутність, компоненти, педагогічний потенціал та інші характеристики.

Фундаментальні основи впровадження в освіту методу кейсів, різноаспектні питання підготовки майбутніх фахівців з використанням кейсів та їх потенціал у реалізації практико-орієнтованого навчання вивчала низка вчених, серед яких:

- вітчизняні науковці (Л. Г. Каніщенко, С. В. Ковальова, В. Б. Костюк, І. І. Осадченко, О. І. Сидоренко, С. О. Сисоєва, Ю. П. Сурмін, П. М. Шеремет та ін.);
- зарубіжні науковці (І. П. Андріаді, К. Ейтс, Дж. Ерскін, О. М. Долгоруков, Р. Йин, О. Г. Смолянінова, М. Г. Савельєва, Н. Л. Тітова та ін.).

У їхній працях обґрунтовано використання в освітньому процесі методу кейсів як багатофункціональної технології, що характеризується інтелектуальним потенціалом, інноваційним підходом, навчально-виховними можливостями. Проте недостатньо вивченою залишається проблема фахової підготовки майбутніх учителів інформатики з використанням методу кейсів як інтерактивного методу навчання.

У науково-методичній літературі представлено поняття «метод кейсів» поруч із такими дефініціями, як «метод аналізу конкретних ситуацій», «дискусія», «ділова гра» тощо. Існування низки подібних термінів зумовлено різними перекладами досліджуваного феномену, відсутністю єдиного науково обґрунтованого підходу до трактування його змісту.

Метод кейсів є інтерактивним методом навчання, який ефективно використовується під час вивчення дисциплін професійного спрямування, наближаючи процес здобуття кваліфікації до професійної дійсності. Теоретичну основу методу становлять такі поняття, як «ситуація», «кейс», «аналіз». У контексті нашого дослідження, кейс – це сукупність спеціально розроблених навчальних відомостей різного формату, в яких представлено ситуацію, що містить конкретну неоднозначну професійну проблему, прогнозує існування альтернативних рішень і їх колективне обговорення. Педагогічну ситуацію трактуємо як суперечність, що виникає в освітньому процесі під впливом діяльності і взаємовідношень її суб'єктів.

О. Є. Антонова розглядає метод кейсів як проблемно-пошуковий метод, який базується на конкретних прикладах чи ситуаціях і дозволяє застосовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань [1]. Учена уточнює зміст методу кейсів у фаховій підготовці вчителів так: це технологія навчання, яка використовує опис та аналіз реальних педагогічних ситуацій з метою формування у студентів певного досвіду вирішення проблем у професійно-педагогічній діяльності. Л. В. Козак зауважує, що метод кейсів орієнтований на співробітництво і ділове партнерство учасників освітнього процесу, водночас, вчена розрізняє метод кейсів та проблемне навчання [2, с. 154]. Відмінність у тому, що проблема як сукупність суперечливих обставин (необов'язково негативних) у методі кейсів більш конкретна, практична та зорієнтована на майбутню професію, на відміну від проблеми, яка досліджується під час проблемного навчання.

Своєрідність роботи викладача, який практикує використання кейсів, полягає в тому, що він не лише реалізує в повному обсязі свої знання і здібності, але і розвиває їх, генеруючи нові ідеї в поєднанні з традиційним навчанням. Підтвердженням цієї думки є виділені С. О. Сисоєвою чинники, які впливають на процес формування кейсів, зокрема: основні положення дидактики; вимоги системи фахової підготовки фахівця; творчі якості викладача [3, с. 236]. Ю. П. Сурмін розглядає метод кейсів у методологічному контексті як складну систему, в яку інтегровані інші, більш прості методи пізнання, а саме: системний аналіз, проблемний метод, мисленнєвий експеримент, метод класифікації, ігрові методи, «мозкова атака», дискусія [4, с. 66]. Кожен із методів виконує певну функцію, наприклад, мисленнєвий експеримент дозволяє оперувати не реальними фактами, а їх мисленнєвими конструктами, зокрема, перевірити гіпотези й ефективність розроблених рішень, мисленнєво перетворюючи їх.

Розробляючи систему методичної підготовки майбутнього вчителя, М. В. Гриньова та Н. Б. Грицай описують спеціально створені *методичні кейси* [5, с. 77–78]. Забезпечуючи позитивну мотивацію студентів до здобуття відомостей професійного спрямування, такі кейси

створюють умови для активізації самостійної діяльності, розвитку творчих здібностей, формування методичної компетентності. Дослідники наголошують на тому, що методичні кейси схожі на завдання, які виконують студенти на лабораторних і практичних заняттях з методики навчання предмета, але відмінність між ними в тому, що: завдання, зазвичай, мають одне рішення та спрямовані на засвоєння конкретного навчального матеріалу, застосування окремих теорій, методів, принципів навчання; кейси – передбачають існування кількох альтернативних рішень, формують широкий спектр навичок методичної діяльності, спираючись на співпрацю викладача і студентів.

Неоднозначне трактування змісту поняття «метод кейсів» і тотожних термінів створює умови для значної кількості класифікації кейсів. Кейси відрізняються один від одного проблемністю, структурою, змістом і обсягом представлених відомостей та іншими характеристиками. І. В. Леонтєва, беручи до уваги настанови Європейського кейс-центру, представила: кейс-випадок; кейс-вправу; кейс-приклад; кейс-рішення; комплексний кейс [6, с.31]. Наприклад: кейс-приклад передбачає аналіз повідомлень і даних із з'ясуванням найважливіших причинно-наслідкових зв'язків між проблемою і спробами знайти способи її усунення.

І. І. Осадченко класифікує кейси за тематичним призначенням (наскрізні; тематично орієнтовані; одиничні; дидактичні) та за обсягом педагогічної ситуації (концентровані; наскрізні) [7, с. 132]. Наприклад:

- у концентрованих кейсах педагогічна ситуація лаконічно оформлена у ситуаційне завдання, для різнобічного і ґрунтовного аналізу якого додається інформаційний пакет;
- дидактичні кейси стосуються дидактичної ситуації у якій відображено умови та обставини освітнього процесу з метою вирішення тої чи іншої навчальної задачі, наприклад, розкриття сутності поняття; встановлення міжпредметної аналогії; формування послідовності дій.

Беручи до уваги тематику дослідження, нам імпонує класифікація, яку представив Ю. П. Сурмін, виділивши кейси: практичні (відображають реальні життєві ситуації); навчальні (спрямовані на те, щоб навчити того, хто розв'язує кейс); науково-дослідницькі (орієнтовані на дослідницьку діяльність, її науковий підхід) [4, с. 148]. Але, як показує практика, розділяти навчальні та практичні кейси не має потреби, оскільки саме під час вирішення практичних кейсів майбутній учитель інформатики навчатиметься. Зауважимо, що вибір того чи іншого виду кейсу визначається особливостями конкретної навчальної дисципліни, темою заняття, формою навчання, готовністю студентів до сприйняття і розв'язування ситуаційного завдання та іншими чинниками.

Н. М. Гордієнко описує позитивний досвід фахової підготовки педагогів з використанням мінікейсу, у якому представлено відомості про контекст і ситуацію, ґрунтовно окреслюючи проблему [8, с. 69]. Такий тип кейсу викладачі вдало використовують під час аудиторних занять, наприклад, під час семінарських зустрічей. Роботу студентів із мінікейсом у загальному вигляді вчена представила так:

- імітаційно-підготовчий етап (аналіз ситуації, самостійна робота у дискусійних групах);
- етап колективного обговорення результатів групової роботи та підбиття підсумків;
- етап оформлення результатів роботи, що зазвичай виконується в позанавчальний час.

В. Б. Костюк вивчала зміст підготовчої позааудиторної та аудиторної роботи студентів з кейсом [9, с. 48]. На підготовчому етапі, виконання якого є обов'язковою умовою ефективного використання методу кейсів, студенти не лише вивчають інформаційний матеріал кейсу, але і здійснюють його аналіз. Працюючи із кейсом в умовах аудиторного заняття, майбутні фахівці:

- виявляють найважливіші відомості, наповнюють їх особистісним змістом;
- виділяють в ситуації основні макро- і мікрооб'єкти аналізу;
- визначають причиново-наслідкові та інші зв'язки;
- генерують нові ідеї під час мозкового штурму;

- продукують аргументовані ідеї під час обговорення проблем у мікрогрупах;
- виконують рефлексивну діяльність з категоризації та оцінювання набутих знань.

У науково-методичних джерелах зустрічаємо різні описи методики формування та застосування кейсів. Проектування кейсу з методики навчання інформатики, який інтегрує в собі основні елементи методичної діяльності вчителя та його комунікації з учнями, є складним процесом, який вимагає від викладача ґрунтовних предметних знань, обізнаності з методики навчання інформатики, дослідницьких і методичних навичок, творчої уяви. Організуючи навчання з використанням кейсів викладач трансформує репродуктивне передавання знань у процеси їх пошуку та обговорення, змінюючи характер комунікації у системах «викладач – студент», «студент – викладач», «студент – студент».

Роботу викладача і студентів із кейсом з методики навчання інформатики представимо в послідовності підготовчого, виконавчого та підсумкового етапів на одному практичному (лабораторному) занятті (табл. 1). Зазначимо, що дії та прийоми розв'язування кейсу можуть змінюватися, оскільки кожна методична ситуація, що може бути у ньому представлена є унікальною. Як видно з табл. 1, метод кейсів створює умови для розвитку низки професійно значущих якостей особистості, серед яких: здатність приймати рішення, самостійність та ініціативність, вміння працювати з відомостями; комунікативні можливості.

Таблиця 1

Метод кейсів в освітньому процесі

ЕТАП РОБОТИ	ДІЇ ВИКЛАДАЧА	ДІЇ СТУДЕНТА
підготовчий	обирає тематику і дидактичні цілі кейсу, основні й допоміжні матеріали; визначається із методом навчання (ділова гра, мозковий штурм, аналіз ситуації) та розміром кейсу (стислий, мінікейс); формує та репрезентує кейс; мотивує студентів, стимулює їхню активність; формує групи для подальшого обговорення кейсу	вивчає умову кейсу; вирізняє суттєві та несуттєві аспекти; опрацьовує (знаходить, перетворює, аналізує, узагальнює, систематизує) відомості в контексті ситуації; обмірковує способи вирішення кейсу та налаштовується на роботу у групі
виконавчий	уточнює питання для обговорення; організовує попереднє обговорення кейсу зі студентами; спостерігає за роботою у групах, у разі потреби надає додаткову інформацію і змінює напрям дискусії; підтримує діалог, зважаючи на позиції всіх учасників освітнього процесу	здійснює всебічний аналіз ситуації; обговорює кейс у групі; формулює запитання, що поглиблюють розуміння проблеми; бере активну участь у висловленні ідей під час обговорення, приймає рішення та аналізує його; продукує і обґрунтовує свою позицію; здійснює пошук нової інформації; поглиблює знання з обговорюваної проблеми
підсумковий	організовує обговорення кейсу; визначає послідовність презентації рішень кожної групи; контролює ведення студентами дискусії; оцінює роботу студентів на основі визначених критеріїв; підсумовує спільну діяльність та формулює висновки	у складі своєї групи доповідає про результати; ознайомлюється із роботою інших груп та задає питання учасникам цих груп; слухає та розуміє співрозмовника; формує зауваження або вказує на найбільш вдалі ідеї; узагальнює і систематизує ідеї, здійснює рефлексивну діяльність

Загалом, визначення типу і особливостей формування кейсу залежать від педагогічної ситуації, але в переліку першочергових вимог до розроблення кейсу з методики навчання предмета, спеціально орієнтованого на вироблення в студентів методичної компетентності, виділимо:

- відповідність сформульованій меті навчання, спрямованість на розвиток у студентів інтересу до обраної професії;
- представлення конкретної ситуації, яка виникає в методичній діяльності вчителя;
- належний рівень складності описаної ситуації і налічування декількох альтернатив варіантів її розв'язування;
- актуальність та практична значущість очікуваних результатів;
- прогнозування самостійної навчально-пошукової діяльності студентів.

Кейс з методики навчання інформатики відображає професійне середовище вчителя, передбачає опрацювання навчально-дидактичних матеріалів шляхом виконання різноманітних видів аналітичної діяльності, спираючись на знання та вміння з методики навчання інформатики, інформатики як фундаментальної дисципліни та суміжних курсів. Сутність методу полягає в тому, що майбутнім учителям пропонується кейс, у якому описана конкретна ситуація щодо організації освітнього процесу з інформатики, методичної діяльності вчителя та відповідних дій учнів. Тобто кейс представляє ситуаційне завдання комплексно – розглядає різні форми узгоджених між собою процесів викладання й учіння, а також поєднує різноманітні джерела обізнаності, зокрема теоретичні знання, практичні уміння, суб'єктивні переконання студента.

Досвід застосування методу показує, що альтернативні його рішення не задаються в готовому вигляді в підручниках з педагогіки та методики навчання предмета, а вимагають багатогранних підходів, які за своєю суттю є творчими і такими, що, з одного боку, спираються на знання, якими володіють студенти, а з іншого – окреслюють напрями набуття нового досвіду. Фахова підготовка майбутніх учителів з використанням кейсів з методики навчання інформатики спрямована на вирішення таких завдань:

- формування методичних, аналітичних, дослідницьких, комунікативних, прогностичних і рефлексивних умінь;
- розвиток умінь усувати педагогічні проблеми з використанням ІКТ;
- вироблення навичок роботи в колективі шляхом спільних обговорень та прийняття компромісних рішень.

Поєднання індивідуальної, групової й колективної діяльності з боку студентів дозволяє інтегрувати елементи розвивального навчання. Водночас інтерактивний підхід буде взаємодію і співпрацю студентів та викладача як рівноправних суб'єктів. Метод кейсів вдало використовується у різноманітних формах освітнього процесу та на різних етапах навчання, наприклад: на лекційних і практичних заняттях, під час самостійної роботи та написанні курсових проектів. Як показує досвід, метод кейсів доцільно більш широко використовувати в навчанні студентів старших курсів, коли вони вже здобули певний обсяг знань і спираючись на який можна самостійно вирішувати проблемні ситуації.

Наведемо приклад кейсу, який пропонується студентам опрацювати в межах одного лабораторного заняття з методики навчання інформатики, та виділимо елементи співпраці між усіма учасниками освітнього процесу.

Опис ситуації: «Вас, як вчителя інформатики, запросили на зустріч з батьками учнів підліткового віку. Тема зустрічі – викликати у батьків інтерес до питань, що відображають актуальні проблеми перебування підлітків в інтернет-просторі та їхньої інформаційної безпеки. Вас попередили про те, що доповідь учителя інформатики буде узагальнювальною, після виступів адміністратора школи і психолога. Перший доповідач ознайомить батьків з ризиками, загрозами та різними видами небезпек в інтернеті, сформулює основні правила безпечного перебування підлітків в онлайн-просторі. Другий доповідач сформулює питання

інтернет-безпеки в контексті розвитку дітей цього віку. Кожен із виступів триватиме до 7 хвилин. Відкорегуйте власну доповідь так, щоб у ній було виділено найсуттєвіші аспекти та узагальнено відомості попередніх доповідачів (доповіді як дидактичний матеріал додаються до кейсу)».

Для обговорення ситуації та охоплення різних видів навчально-пізнавальної діяльності студентів під час аудиторного вивчення кейсу пропонуються такі завдання та запитання:

- яка актуальна соціально-педагогічна проблема порушена? Обґрунтуйте головні ознаки цієї проблеми. Чи можна цю ситуацію перенести на іншу вікову категорію учнів?
- проаналізуйте тему зустрічі з позицій: підлітків; вчителів; батьків;
- спрогнозуйте можливі наслідки, якщо на цю проблему не будуть звертати уваги;
- сформулюйте у Google-документі розширений план вашої доповіді та запропонуйте його прокоментувати представникам інших груп;
- відобразіть у хмарі тегів ключові слова доповіді;
- спрогнозуйте можливі запитання від батьків та ваші відповіді на них;
- запропонуйте тему (напрямок – комп'ютерні ігри) наступної зустрічі вчителя інформатики з батьками та учнями, доведіть її актуальність і значущість.

Далі стисло опишемо методичні рекомендації опрацювання кейсу. Після того, як студенти вивчили умову описаної ситуації та опрацювали доповіді, їм запропоновано об'єднатися в малі групи (до чотири особи), обговорити відповіді на сформульовані завдання й запитання і лише потім представити відкориговану доповідь. Працюючи у дискусійних групах, студенти відшукують наукові публікації за представленою темою та аналізують їх, пропонують ідеї вирішення сформульованих ситуацій, обґрунтовуючи свої позиції.

На певному етапі роботи кожна з груп репрезентує отримані результати, формулюючи аргументи на захист власної позиції. Кожне вирішення кейсу має право на існування, але в процесі організованої викладачем дискусії у вигляді рольової гри (наприклад, круглий стіл) студенти оцінюють альтернативні рішення, обирають найбільш вдалі, вносять елементи новизни в опрацьовані науково-методичні матеріали. При цьому студенти активно спілкуються один з одним, а їхні рішення можуть бути оцінені за зрозумілістю, лаконічністю, чіткістю формулювання думки.

На завершальному етапі викладач узагальнює результати співпраці, оцінює досягнення груп та індивідуальний внесок кожного студента за певними критеріями (від появи творчого задуму до реалізації готового рішення), а також пропонує скласти рефлексивне резюме. Результатом успішного вирішеного кейсу є оцінювання відповідей студентів і вибір кращого варіанта в контексті поставленої проблеми.

Загальні відомості щодо описаного вище кейсу та його опрацювання студентами представимо так:

- практична мета: розширення знань зі сформульованої теми; розвиток уміння добирати відомості та представляти їх у різних форматах; формування навичок роботи у колективі та налагодження комунікації з усіма його учасниками;
- розвивальна мета: розвиток умінь узагальнювати відомості, формулювати висновки та приймати рішення, здійснювати самоконтроль;
- тип кейсу: структурований, сюжетний мінікейс;
- режим виконання: групова робота в поєднанні з індивідуальною і колективною;
- форми контролю: самоконтроль, взаємоконтроль, контроль з боку викладача.

Кейс, який розробив викладач та апробував у співпраці із студентами, є його унікальним інтелектуальним доробком, що базується насамперед на вміннях різносторонньо оперувати методичним арсеналом, обізнаності щодо тематики ситуаційного завдання.

Для підсилення функціональних можливостей методу кейсів, зокрема, для того щоб охопити значні обсяги навчального матеріалу та фундаментально їх опрацювати у практичній площині, варто кейси поєднувати з іншими інтерактивними технологіями і традиційними методиками навчання. Підтвердженням цієї думки є результати опитування студентів про те,

які методи навчання є доречними при вивченні методики навчання інформатики (рис. 1). В опитуванні взяли участь 36 студентів 4-го курсу факультету математики та інформатики Рівненського державного гуманітарного університету.

75 % опитаних хотіли б вивчати теоретичні відомості в поєднанні з практичною діяльністю, надаючи перевагу формуванню практичних умінь, а 3 % – теоретичним знанням. Значний відсоток бакалаврів (64 %) налаштовані на моделювання професійних ситуацій та їх усебічний аналіз з позиції вчителя, учня та студента. Майже половина опитаних обрала групові проєкти, опрацювання методичних кейсів (42 %) та навчання через методичні задачі (39 %). Виконанню індивідуальних довгострокових завдань з методики навчання інформатики надали перевагу 33 % студентів.

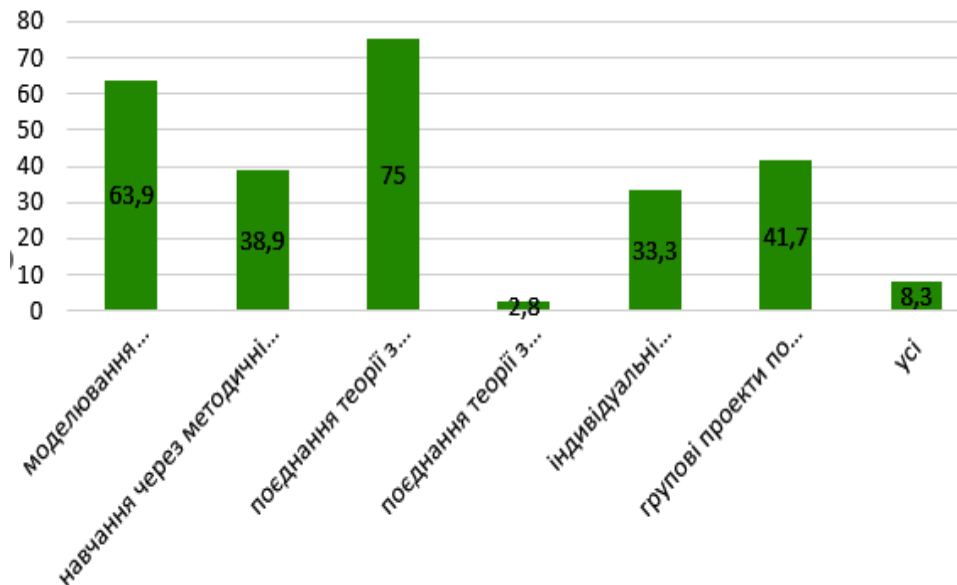

Рис. 1. Результати опитування студентів

Незважаючи на те, що педагогічний потенціал методу кейсів у вирішенні завдань фахової підготовки майбутніх учителів є вагомим, його застосування має як переваги, так і недоліки. Значна кількість переваг пов'язана із залученням майбутніх учителів до критичного та аналітичного осмислення ситуації; пошуку, опрацювання та обговорення відомостей; знаходження кількох варіантів рішень однієї проблеми. Одночасно перевагою і недоліком методу кейсів є можливість навчатися в емоційній атмосфері, розв'язувати професійні проблеми у співпраці з іншими, опрацьовувати значні обсяги відомостей, представлених у різних форматах.

Сповільнене впровадження методу кейсів у практику вищої освіти зумовлене низкою чинників, серед яких: відсутність розроблених кейсів із конкретних навчальних дисциплін; трудомісткість процесу розроблення кейсів, що вимагає спеціальної підготовки викладачів; відсутність у студентів бажання бути творчими, ініціативними та самостійними у процесі навчання. Також виокремимо низку інших причин недостатньо активного використання методу кейсів, зокрема, при викладанні методики навчання інформатики: висока наукова детермінованість та динамічність інформатики як фундаментальної дисципліни обмежують викладачам як авторам кейсів творчий простір; відсутність шляхів обміну кейсами між викладачами, науково обґрунтованого методичного забезпечення фахової підготовки майбутніх учителів інформатики з використанням кейсів; відсутність в учасників освітнього процесу достатньої мотивації для такого типу учіння; складність у виборі теми, оскільки її висвітлення повинно бути різновекторним, а також у виділенні критеріїв, за якими буде оцінюватися робота студентів; зменшення обсягу аудиторних занять ускладнює вироблення спеціальних умінь щодо аналізу ситуаційних завдань як у студентів, так і у викладачів.

Висновки. Незважаючи на те, що метод кейсів використовується в різноманітних формах освітнього процесу, на різних етапах і з тією чи іншою метою навчання, застосування кейсів у процесі вивчення методики навчання інформатики повинно бути організаційно і педагогічно обґрунтованим та виваженим. Вагоме значення методу розкривається в процесі формування в майбутніх учителів інформатики методичної компетентності, оскільки кейси дозволяють моделювати ситуації, пов'язані з майбутньою методичною діяльністю.

Тематика, тип і структура кейсів є різними, однак їх застосування спрямоване на досягнення всіма учасниками освітнього процесу спільних цілей. Наближаючи студентів до реальних ситуацій із методики організації навчання у ЗЗСО з урахуванням особливостей шкільного курсу інформатики, кейси сприяють: розкриттю індивідуальних і творчих здібностей; поєднанню теоретичної обізнаності з практичними навичками і комунікативними вміннями; розширенню власного педагогічного досвіду, формуванню методичної компетентності.

З огляду на проблематику статті заслуговують подальшого вивчення ті аспекти, що не отримали наразі вичерпного пояснення, зокрема, визначення критеріїв класифікації кейсів з методики навчання інформатики, добір і розроблення відповідних кейсів, методичних рекомендацій до їх педагогічно виваженого використання.

Список використаної літератури

1. Антонова О. Є. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання*: монографія; за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир, 2016. С. 262–285.
2. Козак Л. В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 3 (11). С. 153–162.
3. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навч.-метод. посібник. Київ: ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
4. Сурмин Ю. П. Ситуационный анализ, или Анатомия кейс-метода. Киев: Центр инноваций и развития, 2002. 286 с.
5. Гриньова М., Грицай Н. Кейс-технології у методичній підготовці майбутніх учителів біології. *Витоки педагогічної майстерності*. 2016. Вип. 17. С. 72–79.
6. Осадченко І. І. Ситуаційні завдання, кейси, збірки педагогічних ситуацій: початкова школа: навч.-метод. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. 184 с.
7. Леонтьева І. В. Педагогічний кейс як засіб розвитку критичного мислення майбутніх викладачів. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія і педагогіка*. 2019. № 32. С. 29–38.
8. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. 2017. Вип. 4. С. 64–73.
9. Костюк В. Б. Використання кейс-технологій на занятті з іноземної мови. *Рідна школа*. 2015. № 5–6. С. 47–52.

CASE METHOD IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE COMPUTER SCIENCE TEACHERS

Pavlova Nataliia

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Information and Communication
Technologies and Methods of Teaching Informatics
Rivne State University of Humanities

Introduction. *The training of future computer science teachers for professional activity should be practice-oriented, filled with innovative pedagogical technologies. It is important to introduce teaching methods into the educational process that will allow to move from informational to exploratory and practical knowledge, developing students' activity, independence, creativity and communication, forming the ability to work with pedagogical technologies taking into account specific features of school computer science course. In view of the above, it is necessary to carry out professional training of future computer science teachers using modern teaching technologies, in particular the case method.*

Purpose. *This annotation intends to describe the essence of the case method from a methodological standpoint, to analyze the educational potential of the method while studying the methods of teaching computer science, to justify the use of methodical cases in the professional*

training of future computer science teachers.

Methods. *Theoretical (analysis, selection of the main and generalization of psychological-pedagogical and scientific-methodical sources); empirical (pedagogical observation, surveys); statistical.*

Results. *The author has analyzed annotation analyzed the concept of «case method», having outlined the use of cases in the professional training of future computer science teachers. Examples of case classifications were given and it was clarified that the choice of case type is determined by the peculiarities of a particular discipline, the goals of professional training, and the readiness of students. Despite the fact that the case method is successfully used in various forms of educational process and at different stages of learning, the use of cases in the study of methods of teaching computer science should be organizationally and pedagogically grounded and balanced.*

Originality. *The study showed the advantages of the case method in education and the reasons for insufficient active use, including in the study of the discipline «Methods of teaching computer science.» The work of the teacher and students with the case is represented by a sequence of preparatory, executive and final stages of their activities. An example of a case study on the methods of teaching computer science is given, the main aspects of its solution are described. The results of the survey of students on the definition of teaching methods that are appropriate when studying the methods of teaching computer science are reflected.*

Conclusion. *The use of cases in the process of studying the methods of teaching computer science should be organizationally and pedagogically grounded and balanced. The importance of the method is revealed during the formation of future teachers of computer science methodological competence, as cases allow to model situations related to methodological activities taking into account the peculiarities of the school course of computer science, and also contribute to: disclosure of individual and creative abilities of both students and teachers; combining the theoretical knowledge of bachelors with practical skills and communication skills; expansion of pedagogical experience*

Key words: *case method, case, future computer science teacher, professional training.*

References

1. Antonova O. Ye. (2016). *Praktyko–oriyentovanyj pidxid u formuvanni profesijnoyi majsternosti majbutnogo vchytelya* [Practically–oriented approach in the formation of professional skills of the future teacher]. *Teoriya i praktyka profesijnoyi majsternosti v umovax cilezhyttyevogo navchannya: monografiya*. O. A. Dubasenyuk (ed.). Zhytomyr. 262–285. [in Ukrainian].
2. Kozak L. V. (2015). *Kejs–metod u pidgotovci majbutnix vykladachiv do innovacijnoyi profesijnoyi diyalnosti* [Case method in the preparation of future teachers for innovative professional activities]. *Osvitologichnyj dyskurs*, 3 (11). 153–162. [in Ukrainian].
3. Sysoyeva S. O. (2011). *Interaktyvni texnologiyi navchannya doroslyx* [Interactive technologies of adult learning]. Kyiv: VD EKMО. [in Russian].
4. Surmin Ju. P. (2002). *Situacionnyj analiz, ili Anaomija Kejs–metoda* [Situational analysis, or Case Anatomy]. Kiev: Cent innovacij i razvitija. [in Ukrainian].
5. Grynova M., Gryczaj N. (2016). *Kejs–texnologiyi u metodychnij pidgotovci majbutnix uchyteliv biologiyi* [Case-technologies in methodical preparation of future teachers of biology]. *Vytoky pedagogichnoyi majsternosti*, (17), 72–79. [in Ukrainian].
6. Osadchenko I. I. (2016). *Sytuacijni zavdannya, kejsy, zbirky pedagogichnyx situacij: pochatkova shkola* [Situational tasks, cases, collections of pedagogical situations: primary school]. Uman: FOP Zhovtyj O. O. [in Ukrainian].
7. Leontyeva I. V. (2019). *Pedagogichnyj kejs yak zasib rozvytku krytychnogo myslennya majbutnix vykladachiv* [Pedagogical case as a means of developing critical thinking of future teachers]. *Pedagogichna osvita: teoriya i praktyka. Psyxologiya i pedagogika*, (32), 29–38. [in Ukrainian].
8. Gordiyenko N. (2017). *Kejs–metod yak zasib formuvannya profesijnoyi kompetentnosti majbutnix socialnyx pedagogiv i socialnyx pracivnykiv u vyshnij shkoli* [Case method as a means of forming the professional competence of future social educators and social workers in higher education]. *Lyudynoznavchi studiyyi. Pedagogika*, (4), 64–73. [in Ukrainian].
9. Kostyuk V. B. (2015). *Vykorystannya kejs–texnologij na zanyatti z inozemnoyi movy* [Use of case technologies in a foreign language lesson]. *Ridna shkola*, (5–6), 47–52. [in Ukrainian]

Отримано редакцією 3.08.2021 р.